

KOOPERĀCIJA - gudru saimnieku nākotne

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija (LLKA) rīko semināru ciklu mazajām saimniecībām, priekšplānā izvirzot kooperācijas nozīmi.

MONIKA SPROGE

Iesaistoties diskusijās ar klātesošajiem, LLKA izpilddirektore Linda Uzkalne ieskicēja, ka kooperācija ir ideāli piemērota, lai cilvēki varētu sadarboties savu ekonomisko mērķu sasniegšanai, taču vienlaikus kooperatīvs pilda arī sociālās un kultūras vajadzības.

Dīns Cielavs, Latvijas Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības kameras valdes priekšsēdētājs "Druvai" pastāstīja, ka šo semināru noslēdzot šā daļa, kas ietver pieredzes apmaiņu, norisināsies Polijā, Varšavas apkārtnē, jo "poļi lauksaimniecības ziņā mums jau sen ir vairākus soļus priekšā".

Viņš uzsvēra, ka šī mācību cikla mērķis ir informēt lauksaimniekus, mežsaimniekus un zivsaim-

niekus par iespējām, kādas dod kooperācija, aplūkojot kooperēšanās plusus un minusus. Viņaprāt, pār kooperāciju ēnu met klīšējais izpratne, ka latvieši ne vien nemāk, bet pat negrib kooperēties, lai gan savs patiesības grauds tajā esot. "Lai saprastu šo atturību, jāpalūkojas pagātnē," saka D. Cielavs, "Latvijas teritorijā iedzīvotāji jau izsenis ir dzīvojuši savrupi, viensētās. Tāpēc kooperācija nešķiet uzticama. Taču, redzot, kas notiek pasaulē, jāsaprot, ka bez sadarbības mūsu ražotāji nevarēs būt konkurētspējīgi. Šobrīd semināra ciklā nerunājam par specifisku kādas jomas kooperāciju, tā vietā informējam cilvēkus par kooperāciju kā tādu, par tās formu un iespējām, kad parādīsies ne vien izpratne, bet arī ieinteresētība, varam padziļināti aplūkot kādu noteiktu nozari."

L. Uzkalne, runājot ar klausītājiem, bilda, ka lielākais vairums lauksaimnieku ir profesionāli tik, cik tas attiecas uz ražošanu, taču viens cilvēks nevar būt universālais kareivis un izcili pārzināt visas jomas. "Lai produkciju pārdotu par izdevīgu cenu, ir vajadzīgs kooperatīvs, kur vairāki lauksaimnieki vienojas un iegulda resursus, iegulda, nevis gaida, kad kāds no malas kaut ko iedos. Tikai pašiem ieguldot kooperatīvā, rodas sava uzņēmuma sajūta un ir vēlme darīt visu iespējamo, lai tas veik-

Kooperatīvo sabiedrību biedru skaits pa nozarēm

Nozare	2009.gads	2018.gads
Piens	2406	1953
Graudi	1276	2237
Tehnikas pakalpojumi	270	5
Augļi, dārzeņi	117	99
Gaļa	808	16
Meži	-	536

smīgi attīstītos. No pagātnes redzam, ka viens nav cīnītājs, un piena nozare tam ir uzskatāms piemērs. Pirms nozarē sāka darboties kooperatīvi, pārstrādes uzņēmumi vīpsnāja par piensaimniekiem. Maksāja santīmus. Arī tagad katrs neliels spēlētājs lielajiem pārstrādes uzņēmumiem nenožīmē. Kas tur, viens atteicās, paņēms nākamo, bet, tiklīdz piensaimnieki izveidoja kooperatīvus un kļuva spēcīgi, ar viņiem rēķinās kā ar līdzvērtīgiem sarunu partneriem."

Seminārā izskanēja viedoklis, ka visām nozarēm kooperatīvus nemaz nevajag, par piemēru piesaucot gaļas liellopu audzētājus. Situācija rāda, ka daži uzņēmumi, kas uzpērk gaļas lopus, atsisina visas zemnieku rūpes un aiztaupa kā biedru naudu, tā birokrātijas uztu-

rēšanu, un tas nozīmē, ka nozarē viss ir kārtībā. Jo kooperatīvi veidojas tikai grūtos laikos, kad nepieciešams viens liels spēks.

Diemžēl lielākais klupšanas akmens, kāpēc kooperatīvi aiziet pa "skuju taku", esot mūsu apbrīnojamā spēja vērot, bet neiesaistīties. LLKA izpilddirektore saka, ka daudzi neizprot kooperatīva būtību, domādami, ka kooperatīva valdei jāceļas un jākrīt par saviem biedriem, jāmeklē atbalsta iespējas, jāmeklē eksporta tirgus, taču tā gluži neesot: "Līdzko zemnieks kļuvis par kooperatīva biedru, viņa paša interesēs ir mesties iekšā ar sirdi un dvēseli. Atrodot piedurknes un piedalīties eksporta tirgus meklējumos, ja tāds ir kopējais mērķis. Bet diemžēl mēs dzirdam, ka kooperatīvi likvidējas tāpēc, ka biedri grib tikai ņemt un uzskata, ka biedru nauda ir viss, kas viņiem jāiegulda. Vairums šādu kooperatīvu iznīkst, tiem nav viena spēcīga un kompetenta vadītāja, un viņi tādu arī nemeklē, jo negrib algot kādu no malas. Vieglāk ir izvirzīt kādu biedru, bet tadā gadījumā, ļoti iespējams, kooperatīvs piedzīvos stagnāciju."

Seminārā uzsvēra, ka ļoti būtiska ir kooperatīva dalībnieku vienāda

izpratne par darbības mērķiem, produkcijas kvalitāti, cenu veidošanos un piegāžu disciplīnu. Pašlaik piena un graudu kooperatīvi ir labā līmenī un abās jomās skaitā pāri 20, šajās nozarēs jaunus kooperatīvus nevajadzētu, bet, pēc ekspertu domām, būtu nepieciešams apvienoties lielākos kooperatīvos. Mazo kooperatīvu problēma esot tajā, ka to vadītāji ar biedriem pārlietu "auklējas", un tas noved pie kvalitātes lejupslīdes.

Kā būtisks kooperācijas attīstību bremzējošs faktors esot uztvere "tavs būs mans". Proti, kooperatīvi veidoti ar domu atrisināt "manas", nevis "mūsu" problēmas. "Ir nācies piedalīties prezentācijās, kurās kooperatīva vadītājs autoritatīvā manierē stāsta par kooperatīva sasniegumiem, savā valodā lietojot frāzes "mans uzņēmums". Ja veidojam sadarbību, tad tāds jēdziens kā "mans" vispār nevar būt! Kooperatīvs nespēs veiksmīgi darboties, ja tiks veidots konkrētu ražotāju interešu apmierināšanai, vai arī tad, ja dalībnieki vēlas tiesības, nevis pienākumus," akcentē L. Uzkalne. Tāpat viņa norāda, ka ir liels skaits mazo kooperatīvu, kuri nedomā par attīstību, bet kņāsi raksta projektus, dara to ar mērķi uzturēt savu mazo birokrātisko aparātu.

Nobeigumā LLKA izpilddirektore piezīmē, ka ar interesi vēros, kā attīstīsies 12 augļu un dārzeņu kooperatīvi, jo tie pirms pieciem gadiem pieteicās dažādās atbalsta programmās. Tobrīd visiem bija jāizstrādā biznesa plāni, izvirzītos mērķus realizējuši tikai divi kooperatīvi, pārējie vien apgrozījuši naudu. "LLKA ir 50 kooperatīvi, no kuriem pusē valda stagnācija. Protams, daļa nevēlas apvienoties, jo to administrācija baidās zaudēt savus krēslus, taču ar dārzeņu kooperatīviem būs sevišķi interesanti. Daudzi šos Eiropas Savienības līdzekļus ieguldīja nevis kopējam labumam, piemēram, pārstrādei kādā neitrālā teritorijā, bet savās saimniecībās. Paies pieci pārraudzības gadi, un tad mēs redzēsim patieso ainu," saka L. Uzkalne. □

Pētīs klimata pārmaiņu ietekmi lauksaimniecībā

LĪGA SALNITE

Vidzemes plānošanas reģions (VPR) nupat iesaistījies liela mēroga projektā, tiks meklēti jauni risinājumi, kā palīdzēt mūsu reģiona lauksaimniekiem mazināt klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi nozarē.

Nu jau visā Eiropā izskan nopietnas bažas saistībā ar klimata pārmaiņu ietekmi lauksaimniecībā - tiešo ietekmi jūt gan zemnieki, gan uzņēmēji, kuru produkcijas pamatā ir lauksaimniecības vai meža resursi, kā arī patērētāji sāk manīt neizbēgamos draudus. Papildu grūtības cīņā ar klimata pārmaiņu sekām sagādā vēl viens aspekts - jo mazāka saimniekošana, jo šķietami grūtāk nonākt pie ilgtspējīga risinājuma. "Turklāt, tos ieviešot individuāli, nevar runāt par ilgtspēju," teikts VPR paziņojumā.

Vidzemes plānošanas reģions ir viens no partneriem visu laiku lielākajā Eiropas Savienības (ES) pētniecības un inovāciju programmas "Apvārsnis 2020" (Horizon2020) jaunajā projektā, kas vērst uz klimata pārmaiņu

radīto seku lauksaimniecībā izpēti un potenciālo atbalsta instrumentu radīšanu. Ambiciozajā projektā ar nosaukumu "Adaptīva mikroklimata pārvaldība lauksaimniecībā (StarGate)" piedalās 26 partneri - organizācijas un zinātniski pētnieciskie centri - no 13 valstīm, taču jauno risinājumu testēšana notiks tikai sešās valstīs: Latvijā, Čehijā, Izraēlā, Grieķijā, Beļģijā un Spānijā. Vidzeme noteikta kā šī projekta izmēģinājuma teritorija Latvijā, un tā īstenošana notiks arī sadarbībā ar Vidzemes Augstskolu.

Izmantojot ES finansējumu, iecerēts radīt uzticamu laikapstākļu prognozēšanas programmu, kas tiktu apvienota ar ražas zaudējumu kalkulatoru, turklāt vēl piedāvānot lauksaimniekam atsevišķu plānotājrūku jau prognozējamo seku novēršanai. VPR sabiedrisko attiecību vadītāja Anita Āboliņa "Druvai" pastāstīja, ka projekts sāks tikai oktobrī un pagaidām formulēta pati ideja. Tālākais plāns ir darba grupās ar zinātnieku un arī citu Latvijas reģionu lauksaimniecības nozares pārstāvju atbalstu izpētīt pieejamos klimatiskos datus un ražas rezultātus par vairākām desmitgadēm. Pēc programmas izmēģinājuma versijas varēs jau spriest par tās testēšanu saimniecībās un uzņēmumos.

Taču A.Āboliņa norādīja, ka vēlmi iesaistīties projektā izteikuši jau vairāki interesenti - sākot ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti, kura gatava atbalstīt darba grupu, un vietējām pašvaldībām līdz konkrētiem uzņēmumiem un zemniekiem, kuri nebaidās būt pirmie šajā eksperimentā.

Minētā pilotprojekta rezultāti ir īpaši būtiski, jo tie tālāk tiks ņemti vērā reģiona teritorijas plānošanā, tā kā spēja pielāgoties mainīgiem vides un ekonomiskajiem apstākļiem jau ir definēta kā svarīgs Vidzemes attīstības priekšnoteikums.

Arī citās valstīs plānoti nozīmīgi pilotprojekti, lai meklētu risinājumus, piemēram, ainavu pārvaldības un lauku saimniecību darbības pielāgošanai klimata pārmaiņām vai arī lauku apūdeņošanas sistēmu pilnveidē. Vairāki no praktiskajiem izmēģinājumu projektiem šajās valstīs skars arī lauksaimniecības dzīvnieku menedžmentu - gan risinot problēmas saistībā ar šo dzīvnieku ietekmi uz siltumnīcas efektu radošo gāzu emisiju palielināšanos, gan arī risinot lauksaimniecības dzīvnieku labturības un produkcijas ieguves jautājumus, izmantojot augsto tehnoloģiju risinājumus.

Projekts īstenojams līdz 2023.gada rudenim. □

Darbspēku informē tiešsaistē

Tiešsaistes karjeras dienā, kas notiks rīt un kurā 14 darba devēji feisbuka tiešraidē stāstīs par darba iespējām Latvijā, kā arī atbildēs uz uzdotajiem jautājumiem, piedalīsies arī lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "Latraps". Citi lauksaimniecības uzņēmumi nav izmantojuši šo iespēju, kas pavasarī tiešraidei piesaistīja vairāk nekā 8000 interesentu no Latvijas, Apvienotās Karalistes, Vācijas, Norvēģijas, Zviedrijas, Nīderlandes un citām valstīm.

Šoreiz par darba iespējām savā uzņēmumā stāstīs Latvijas nacionālā lidsabiedrība "airBaltic", banka "Citadele", "Swedbank", mobilo sakaru operators "Tele2", informāciju tehnoloģiju pakalpojumu uzņēmums "Evolution Gaming". Darba devēji piedāvās vakances dažādākajās jomās: klientu konsultantu darbu, vakances nolik-

tavas darbiniekiem un ražošanas operatoriem rūpnīcā un citas, arī projektu vadītāju, arhitektu un programmētāju amatus. Kopumā piedalīsies 14 darba devēji, pārstāvēt gan privāto, gan publisko sektoru.

Šis formāts īpaši veidots, lai nodrošinātu dialogu ar tiem latviešiem, kas patlaban dzīvo ārpus Latvijas, bet vēlētos atgriezties. Šoreiz tiešsaistes karjeras diena norisināsies pirms valsts svētkiem, kad dzimtenē ierodas vairāk ārzemēs dzīvojošo latviešu, lai tad, ja rodas interese par kādu darbavietu, tūlīt varētu vienoties par klātienē interviu.

Tiešsaistes karjeras pasākums norisināsies sociālās kustības "Latvija strādā" feisbuka lapā, sākums pulksten 19.30. □

Sagatavoja
ARITA LEJIŅA